

Yetkin ERGÜN
Tetkik Hâkimi
Rapporteur Judge

KUDÜS'ÜN HUKUKİ STATÜSÜ VE ULUSLARARASI TOPLUMUN ABD'YE CEVABI

LEGAL STATUS OF JERUSALEM AND INTERNATIONAL COMMUNITY'S RESPONSE TO USA INITIATIVE

Filistin 400 yıl boyunca Osmanlı himayesinde barış ve refah içerisinde yaşadıkdan sonra, 16 Mayıs 1916 tarihinde İngiltere ile Fransa arasında yapılan Sykes-Picot Anlaşması ile İngiltere'ye verilmiştir. İngiltere tarafından 1917 yılında yayınlanan Balfour Deklarasyonu sonucunda Yahudiler Filistin'e yoğun olarak göç etmiş; Araplar ile Yahudiler arasında başlayan çatışmalar üzerine Birleşmiş Milletler (BM) soruna el atmıştır.

BM Genel Kurulu'nun Filistin topraklarının Araplar ve Yahudiler arasında taksimine ilişkin 1947 yılında kabul ettiği 181 sayılı karar ile Kudüs'ün, yönetimi BM'ye bırakılmak üzere 'uluslararası' bir şehir statüsünde olması öngörülmüştür. Bu statü uluslararası hukukta "corpus separatum" olarak ifade edilmektedir.

Ancak, BM Genel Kurul kararlarının ilke olarak bağlayıcı olmaması nedeniyle Kudüs'ün uluslararası bir rejim altına konmasını öngören bu karar tam anlamıyla hayata geçirilememiştir.

Kudüs 1948-49 Arap-İsrail savaşları sırasında İsrail tarafından işgal edilmiştir. Buna karşılık, Ürdün de Doğu Kudüs'ü işgal etmiştir (Ürdün, 1988'de buradaki egemenlik iddiasından vazgeçmiştir). Başka bir deyişle, Kudüs bu savaştan sonra fiilen ikiye bölünmüştür. İsrail, işgal yoluyla ele geçirdiği Batı Kudüs'ü İsrail devletinin bir parçası haline getirmek için İsrail Yüksek Mahkemesini 1948 yılında Batı Kudüs'e taşımış, 1949 yılında Parlamentosu burada toplamış ve birçok bakanlık ile kamu kurumunu buraya taşımıştır.

İsrail'in Batı Kudüs üzerindeki egemenlik iddiaları bugüne dek uluslararası toplumca açıkça kabul edilmemiştir. Birçok devlet İsrail'in Batı Kudüs üzerindeki kontrolünü fiilî olarak (de facto) kabul etmiştir. 1949 tarihli İsrail-Ürdün Genel Ateşkes Anlaşması, Kudüs'ün bu fiilî bölünmüşlüğüne onaylamış ise de; bu durum Kudüs'ün hukuki statüsü üzerinde herhangi bir etkide bulunmamıştır.

Buna karşılık, BM Genel Kurulunun 19 Aralık 1949 tarihli oylamasında (303 sayılı Karar), Kudüs'ün kalıcı bir uluslararası rejim altında tutulmasına yönelik niyet (1947 Arap Paylaşım Planı çerçevesinde kabul edilen Corpus Separatum) teyit edilmiştir.

Palestine, which shared some 400 years with Ottomans in peace and prosperity, came under British mandate when Britain and France concluded Sykes-Picot Treaty on May 16, 1916. The Jews from all over the world then began to massively migrate to Palestine when Britain made it its policy with the so called Balfour Declaration in 1917. Not long after, violent disturbances and clashes erupted between the Jews and the Arabs, which eventually invited the UN intervention.

Resolution Nr. 181 adopted in 1947 by the UN General Assembly set the guidelines for the division of Palestine territories between the Arabs and the Jews and gave Jerusalem an "international city" status to be administered by the UN itself. International law names the status as "corpus separatum."

However, since the UN General Assembly resolutions are not binding, the provisions of that resolution was not fully implemented.

Israel occupied Jerusalem after 1948-49 Arab-Israeli wars. Jordan reciprocated it by occupying Eastern part of the city (Jordan relinquished its rights of sovereignty over the City in 1988). Thereafter Jerusalem became a divided city. Israel carried its high court to occupied West of Jerusalem in 1948 and convened its parliament there. Headquarters of several ministries and other government departments were also carried to Jerusalem in 1949.

International community has not so far clearly admitted to recognize claims of sovereignty of Israel over Western part of Jerusalem. Most of the states admitted the control of Israel over Western Jerusalem in de facto. Even though Israeli -Jordan ceasefire agreement of 1949 recognized the de facto division of Jerusalem, it had no effect on the legal status of the City.

On the contrary, UN General Assembly referred to corpus separatum status adopted under Arab division plan and reiterated its previous intention to administer the City under an international regime (Corpus Separatum adopted with the 1947 Arab Division Plan) during its session held on 19 December 1949 (Resolution Nr. 303).

After the Six-Day War dated 1967, Israel also occupied Eastern part of Jerusalem which was under the rule of Jordan, and so claimed full sovereignty over the whole of the City.

1967 tarihli Altı Gün Savaşı sonrasında İsrail'in ele geçirdiği topraklar arasında, o tarihlerde Ürdün hâkimiyetinde bulunan Doğu Kudüs de bulunduğundan, İsrail Kudüs'ün tamamı üzerinde egemenlik iddia etmiştir.

Uluslararası hukukta karşılığı olmayan bu iddia BM tarafından her zaman reddedilmiştir. Zira askerî güç kullanımı yoluyla toprak ele geçirilmesi 1945 tarihli BM Kurucu Antlaşması çerçevesinde (2'nci maddenin dördüncü fıkrası gereğince) yasaklanmıştır. Başka bir deyişle, uluslararası hukuka göre askerî güç kullanımı yoluyla toprak işgali, işgalci devlete o topraklar üzerinde egemenlik hakkı vermemektedir.

İsrail'in Kudüs'ün bütünü üzerindeki hâkimiyet iddiasının uluslararası hukuka göre geçersiz olmasından dolayı, ülkeler İsrail'in toprak sınırını 1967 tarihli Altı Gün Savaşı öncesi sınırlara göre kabul etmektedir.

Nitekim, BM Genel Kurulu, 4 Temmuz 1967 tarihli kararıyla (2253 sayılı karar) İsrail'e Kudüs'ün statüsünü değiştirecek faaliyetlerden kaçınması çağrısında bulunmuştur.

Ancak, İsrail parlamentosu "Knesset", 28 Haziran 1968'de kabul ettiği 1950 sayılı yasayla Kudüs'ün İsrail'in başkenti olduğunu ilan etmiş ve İsrail hukukunu Doğu Kudüs'e teşmil etmiştir.

BM Güvenlik Konseyi, 1968 tarihli ve 252 sayılı kararıyla; İsrail'in Kudüs'ün statüsünü değiştirmek için attığı adımları "geçersiz" ve "yasadışı" ilan etmiştir. Kudüs'ün statüsünü değiştirmeye yönelik eylemlerinden vazgeçmeyen İsrail, bu kez 30 Temmuz 1980 tarihinde yürürlüğe soktuğu "Temel Yasa (Basic Law: Jerusalem, Capital of Israel)" ile Kudüs'ü İsrail'in "ebedi ve bölünmez başkenti" ilan etmiştir.

Uluslararası hukukun açık hüküm ve kararlarını hiç sayan bu girişim üzerine, BM Güvenlik Konseyi 20 Ağustos 1980 tarihli ve 478 sayılı kararıyla işgalci güç İsrail'in Kudüs'ün karakterini ve statüsünü değiştirecek tüm faaliyetlerinin, özellikle de Temel Yasanın hükümsüz olduğunu ve feshedilmesi gerektiğini bildirmiş; İsrail'in bu girişimini kınamıştır. Kararda; tüm devletlere çağrı yapılarak, Kudüs'ün statüsünü tek yanlı olarak değiştiren bu yeni yasayı 'tanımamaları' istenmiştir. Son olarak, bu kararda,

However, the UN has insistently rejected this claim of Israel, which has no justifiable basis in international law. In fact, 1945 Founding Charter of the UN clearly denies acquisition of territory through use of force (Article 2 Paragraph 4 of the Charter). In other words, international law does not recognize the sovereignty claims of the states over such territories which have been invaded through use of military power.

Because Israel's claim of sovereignty over Jerusalem has no justifiable basis in international law, other states only recognize those borders of Israel which were drawn before the Six-Day War waged in 1967.

For the same reason, the UN General Assembly adopted Resolution Nr.2253 on July 4, 1967 and urged Israel to avoid taking any actions to change the existing status of Jerusalem.

However, Israeli Parliament, "Knesset" passed the Law Nr. 1950 on 28th June 1968 to the effect that Jerusalem is the capital of the country and so made its own laws applicable over the Eastern part of the city as well.

UN Security Council adopted Resolution Nr 252 in 1968 and declared the actions taken by Israel to change the existing status of Jerusalem were "null and void" and "illegal". Israel on the other hand did not back up from its move to change the status of Jerusalem and further passed the so called "Basic Law: Jerusalem, Capital City of Israel" on 30 July 1980 which titled Jerusalem as the Israel's "undivided and eternal capital".

Upon Israel's challenging initiatives ignoring international law and UN Resolutions, UN Security Council adopted Resolution Nr. 478 on 20 August 1980 and declared on this Resolution that all actions which may change characters and status of Jerusalem, and in particular, the so called Basic Law, were null and void and the Law needed to be abolished and it condemned Israel's actions. The Resolution invited all member states not to recognize this law which altered the status of Jerusalem by the one sided initiative of Israel. The resolution also demanded those member states which had already moved their Embassies to Jerusalem remove them back.

Kudüs'e taşınmış olan yabancı elçiliklerin misyonlarını buradan geri çekmeleri talep edilmiştir.

Kudüs meselesine dair son dönemde ABD Başkanı Donald Trump, seçim kampanyası sırasında ABD Büyükelçiliği'ni Kudüs'e taşıyacağı vaadinde bulunmuştur. Trump, 1 Haziran 2017 tarihinde, ABD Kongresi'nin ABD Tel Aviv Büyükelçiliği'nin Kudüs'e taşınmasını öngören 1995 tarihli kararının bir kez daha 6 ay süreyle ertelenmesine karar vermiş; ancak 6 Aralık 2017 tarihinde yaptığı açıklamayla, 1995 tarihli "Kudüs Yasasına" atıf yaparak ABD'nin Kudüs'ü, resmen İsrail'in başkenti olarak tanıdığını belirtmiştir.

Buna karşılık, yukarıda açıklandığı üzere, İsrail'in Kudüs üzerindeki egemenlik iddiasının hiç bir dönemde uluslararası hukukta karşılığı olmamıştır. Taksim kararı olarak bilinen 1947 tarihli ve 181 sayılı BM Genel Kurul kararı, Kudüs'ün 'uluslararası' bir şehir olması (corpus separatum) ve BM'nin idaresi altına konmasını öngörmüştür.

Nitekim, BM Genel Kurulu'na İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) Zirve Dönem Başkanı sıfatıyla ülkemiz ve Arap Ligi Dönem Başkanı sıfatıyla Yemen tarafından, Trump yönetiminin Kudüs kararını reddeden bir karar tasarısı sunulmuştur. Tasarı, 21 Aralık 2017 tarihinde BM Genel Kurulu'nda 9'a karşı 128 oyla kabul edilmiştir. Kararda ayrıca, BM üyesi tüm devletlere "Kudüs'te diplomatik misyon kurmaktan kaçınma" çağrısı yapılmıştır.

ABD ve İsrail dışında karar tasarısının reddi yönünde oy kullanan diğer 7 ülkenin (Guatemala, Honduras, Marshall Adaları, Mikronezya, Nauru, Togo, Palau) dünya siyasetindeki etkileri ve ekonomik ölçükleri dikkate alındığında, ret oylarının ABD'nin oylama öncesindeki "maddi yardımı kesme" yönündeki etik dışı baskı ve tehditlerinin etkisiyle verildiğini anlamak hiç de zor değildir.

Ülkemiz öncülüğünde BM gündemine getirilen söz konusu karar tasarısının kabulü; uluslararası toplumun Kudüs konusunda BM kararlarına ve uluslararası hukuka bağlı kaldığını göstermiş, elde edilen bu sonuç ABD Yönetimi'nin insanlık vicdanına sığmayan talihsiz kararının hukuka aykırılığını en sarıh şekilde ortaya koymuştur.

Ayrıca, BM Genel Kurulunda ezici çoğunlukla alınan bu karar, uluslararası toplumun İsrail'i Kudüs'te işgalci bir devlet olarak kabul ettiğini bir kez daha göstermiştir. Bu kararın ardından uluslararası kamuoyunun ABD ve İsrail'den beklentisi, Kudüs konusunda uluslararası hukuka aykırı karar ve politikalarından vazgeçmesidir.

Recently, US President Donald Trump has vowed to remove American Embassy to Jerusalem as part of his election campaign. On June 1, 2017 he deferred the resolution of the Senate of 1995, which stipulates the removal of the Embassy to Jerusalem, for six months. However, on December 6, 2017, referring to the so called "Jerusalem Law", he declared that US officially recognized Jerusalem as the capital of Israel.

It is clear from the previous explanation that Israel's claim of sovereignty over Jerusalem has no justifiable aspects in international law at all. The UN General Assembly Resolution Nr. 181 of the 1947 Partition Plan stipulates that Jerusalem stays as an "international" city (corpus separatum) and under United Nation's authority.

Hence Turkey, as the summit term chairman of the Organization of Islamic Cooperation (OIC), and Yemen, as the term president of the Arab League, have jointly drafted a Resolution that refuses the Trump administration's initiative regarding Jerusalem and submitted it to the UN General Assembly. On December 21, 2017, the Draft Resolution was adopted by 128 member states at the UN General Assembly, only 9 opposing. The Resolution urged the member states to "refrain establishing diplomatic missions" in Jerusalem.

US and Israel put aside, considering their weights in international politics and their economic sizes of other 7 of the 9 opposing members states (Guatemala, Honduras, Marshall Islands, Micronesia, Nauru, Togo and Palau), it is not so difficult to figure out that they voted under the pressure of the US, which had unethically threatened the members of UN with "stopping financial aid" if they support the Resolution.

The adoption of the Resolution which was drafted and put on the UN agenda as a Turkish proposal proved that international community abides itself with the UN resolutions on Jerusalem and follows the principals of international law. It also very clearly proved that this unfortunate and conscience bleeding decision of the US administration is against international law.

The Resolution which was overwhelmingly adopted by the UN General Assembly showed once again that international community views Israel as an occupying country in Jerusalem. What international community now expects from both the US and Israel is to abandon their policies and initiatives regarding Jerusalem, which are against international law.